

ÜLKE	SON GELİŞMELER ve AÇIKLAMALAR
ALMANYA	<p>* Antlaşma, 23 Mayıs 2008'de Bundesrat tarafından onaylandı (24 Nisan tarihinde Bundestag'da 28'e karşı 515 oyla onaylanmıştı).</p> <p>* Cumhurbaşkanı Horst Köhler, 1 Temmuz'da onay kararını imzalamayı askıya aldığını açıkladı.</p> <p>* Anayasa Mahkemesi Antlaşma'nın Anayasa'ya uygunluğuna ilişkin davayı 10-11 Şubat 2009 tarihlerinde görüşmeye başladı.</p>
AVUSTURYA	Antlaşma, 9 Nisan'da, Parlamento'da 27'ye karşı 151 oyla onaylandı. Senato ise Antlaşma'yı 24 Nisan'da onayladı.
BELÇİKA	<p>* Senato, Antlaşma'yı 6 Mart 2008'de, 8 ret ve 1 çekimser oya karşı 48 oyla onayladı.</p> <p>* Federal Parlamento da, 18'e karşı 116 oyla Antlaşma'yı 10 Nisan'da onayladı.</p> <p>* Flaman Bölgesel Meclisi 10 Temmuz'da onayladı.</p>
BİRLEŞİK KRALLIK	Lordlar Kamarası, Antlaşma'yı, 18 Haziran tarihinde 184'e karşı 277 oyla onayladı.
BULGARİSTAN	Lizbon Antlaşması, 21 Mart 2008 tarihinde Parlamento'da 15'e karşı 195 oyla onaylandı.
ÇEK CUMHURİYETİ	<p>* Çek Cumhuriyeti Meclisi, Antlaşma'yı 19 Şubat 2009'da 61'e karşı 125 oyla onayladı.</p> <p>* Senato, Antlaşma'yı 6 Mayıs 2009'da 20'ye karşı 54 oyla onayladı.</p> <p>* Anayasa Mahkemesi, 26 Kasım 2008 tarihinde aldığı karar doğrultusunda, Lizbon Antlaşması'nın Çek Cumhuriyeti Anayasası ile uyumlu olduğuna hükmetti.</p>
DANİMARKA	Antlaşma, 23 Nisan tarihinde onaylandı.
ESTONYA	Lizbon Antlaşması, 11 Haziran tarihinde Meclis tarafından onaylandı.
FİNLANDİYA	Antlaşma, 11 Haziran tarihinde Meclis'te 27'ye karşı 151 oyla onaylandı.
FRANSA	Antlaşma, 7 Şubat'ta Senato'da, 8 Şubat tarihinde Ulusal Meclis'te onaylandı.
GKRY	Antlaşma, 3 Temmuz tarihinde 18 ret ve 1 çekimsere karşı 31 oyla onaylandı.
HOLLANDA	Antlaşma, 8 Temmuz 2008'de onaylandı.
İSPANYA	<p>Meclis, Antlaşma'yı 26 Haziran tarihinde 6 ret ve 2 çekimsere karşı 322 oyla onayladı.</p> <p>Senato, onay sürecini 16 Temmuz tarihinde 6'ya karşı 232 oyla tamamladı.</p>
İRLANDA	<p>Antlaşma, 12 Haziran'da yapılan referandumun sonucunda reddedildi (%54 hayır, %46 evet).</p> <p>İrlanda Parlamentosu içerisinde, ülkenin AB'deki geleceğini araştırmak üzere kurulan alt-komite tarafından 27 Kasım tarihinde açıklanan raporda, 12 Haziran'da referanduma sunulan konuda veya değiştirilmiş bir halinde yeniden halkoylamasına gidilmesinin önünde yasal bir engel bulunmadığı ifade ediliyor.</p> <p>18-19 Haziran 2009 tarihli AB Konseyi Zirvesinde İrlanda'ya verilecek yasal garantiler üzerinde uzlaşmaya varıldı.</p>
İSVEÇ	Antlaşma, İsveç Parlamentosu tarafından 20 Kasım tarihinde 35 ret ve 19 çekimser oya karşı 243 oyla onaylandı.
İTALYA	Meclis, Lizbon Antlaşması'nı 22 Temmuz tarihinde oybirliği ile onayladı. Onay kararı 23 Temmuz'da Senato'da kabul edildi. Onay süreci 31 Temmuz 2008 tarihinde Cumhurbaşkanı'nın imzası ile tamamlandı.
LETONYA	Antlaşma, 8 Mayıs 2008 tarihinde onaylandı.
LİTVANYA	Antlaşma, 8 Mayıs 2008 tarihinde onaylandı.
LÜKSEMBURG	Antlaşma, 29 Mayıs tarihinde 1 ret ve 3 çekimser oya karşı 47 oyla onaylandı.
MACARİSTAN	17 Aralık 2007 tarihinde Antlaşma onaylandı (325 evet, 5 hayır, 14 çekimser oy).
MALTA	Antlaşma, 29 Ocak 2008 tarihinde Parlamento'da oybirliği ile onaylandı.
POLONYA	<p>Parlamento (Sejm), 1 Nisan 2008 tarihinde 56 ret ve 12 çekimser oya karşı 284 oyla Antlaşma'yı onayladı. Onay kararı, 3 Nisan'da Senato'da kabul edildi.</p> <p>* Başkan Lech Kaczyński, 1 Temmuz 2008'de, onay kararını imzalamayacağını açıkladı.</p> <p>* Devlet Başkanı Lech Kaczyński, 20 Ocak 2009 tarihinde yaptığı açıklamada, Lizbon Antlaşması'nı, İrlanda tarafından kabul edilmediği sürece onaylamayacağını ifade etti.</p>
PORTEKİZ	Antlaşma, 23 Nisan tarihinde onaylandı.
ROMANYA	Antlaşma, 4 Şubat 2008'de onaylandı.
SLOVAKYA	Antlaşma, 10 Nisan 2008 tarihinde, 47'ye karşı 103 oyla onaylandı.
SLOVENYA	Antlaşma, 29 Ocak 2008 tarihinde Parlamento'da onaylandı (74 evet, 6 hayır, 10 çekimser oy).
YUNANİSTAN	Antlaşma, 11 Haziran tarihinde Meclis tarafından 42'ye karşı 250 oyla onaylandı.

LİZBON ANTLAŞMASI'NA İLİŞKİN İKTİSADİ KALKINMA VAKFI TARAFINDAN HAZIRLANAN BİLGİ NOTU

Avrupa Birliği'nin kurumsal yapısında önemli değişiklikler öngören Lizbon Antlaşması 13 Aralık 2007 tarihindeki imzalanmış ve 17 Aralık tarihli AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanmıştır. 1 Ocak 2009 tarihinde yürürlüğe girecek olan ve Avrupa Birliği Antlaşması ve Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşma'da değişiklikler öngören yeni Antlaşma, Hollanda ve Fransa tarafından reddedilen Anayasa sonrasında Üye Devletler'in farklı kaygılarına yanıt verecek şekilde düzenlendi. Bu bağlamda, en önemli fark Birliğin sembolleri, marşı ve sloganı gibi öğelerin yeni Antlaşma'dan çıkarılmış olmasıdır. Ne var ki, Belçika, Bulgaristan, Almanya, Yunanistan, İspanya Krallığı, İtalya, GKRY, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Avusturya, Portekiz, Romanya, Slovenya ve Slovakya, Avrupa Birliği'nin sembolleri hakkında Deklarasyon (no 52) ile AB bayrağına, marşına ve sloganına bağlılıklarını belirtmişlerdir.

Antlaşma ile getirilen önemli değişiklikler şu şekilde özetlenebilir:¹

- Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşma'nın adı "Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma" olarak değiştiriliyor.
- "Avrupa Topluluğu" ve "Topluluk" ifadeleri "Birlik" ile değiştirilerek Avrupa Birliği'ne tüzel kişilik kazandırılıyor.
- Konsey başkanlığı sistemi değişiyor ve iki buçuk yıllığına atanacak bir başkan geliyor. Altı aylık dönem başkanlığı sistemi ise, üç ülkenin 18 aylık bir başkanlık takımı oluşturması ile değiştiriliyor.
- Dış politikada etkililiğin artırılması amacıyla "Dışişleri ve Güvenlik Politikası Birlik Yüksek Temsilcisi" getiriliyor. Yüksek Temsilci'nin, görevlerini, yine bu Antlaşma'da belirtilen Avrupa Dış Faaliyetler Servisi ile işbirliğinde yürütmesi öngörülüyor. Bu bağlamda Avrupa Birliği Antlaşması yeni Madde 13a, gerekli çalışmaların Antlaşma imzalandığı anda başlaması gerektiğini belirtiyor.
- Avrupa Komisyonu'nun üye sayısının 2009 yılından itibaren Üye Devlet sayısının üçte ikisi olması öngörülüyor. AB Üye Devletleri sayısının bu işleme uygun olmaması halinde karar Konsey'e bırakılıyor.
- Ulusal parlamentolar, Komisyon tarafından halihazırda gayrı-resmi olarak yapılan bilgilendirmenin, sekiz hafta içinde Antlaşma'da belirlenen kurum tarafından yapılması şartı ile karar alma süreçlerine yakınlaştırılıyor.
- Olağan yasama usulü olarak tanımlanan ortak karar usulünün kapsamının genişletilmesi ile Avrupa Parlamentosu'nun rolü güçlendiriliyor. AP'ye aynı zamanda Komisyon başkanını seçme yetkisi tanınıyor.
- Yeniden düzenlenen nitelikli çoğunluğa göre, 2014 yılından itibaren kararlar; AB nüfusunun %65'inin ve üye ülkelerin %55'inin desteği ile alınabilecek. Ancak, 2017 yılına kadar üye ülkeler şu anda geçerli olan sisteme göre oylama yapılmasını talep edebilecekler. Yeni sistem üye ülke nüfuslarının önemini artırıyor. Örneğin bugün, İngiltere 345 oyun %8'ini temsil ederken yeni düzende temsil oranı %13 olacaktır.

¹ Bu kapsamda yer verilen bilgiler, Antlaşma'nın yürürlüğe girmesi halinde geçerlilik kazanacak yeniliklerdir.

- Antlaşma'nın imzalanmasından bir gün önce Strazburg'da kabul edilecek Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, bazı Üye Devletlerin (Birleşik Krallık, Polonya) dışarıda kalmasına rağmen, diğer Üye Devletler için hukuki bağlayıcılık kazanıyor.
- Güçlendirilmiş işbirliği, üye devletlerin, AB çerçevesinde, diğer üyeler dahil olmasalar da gruplar halinde hareket edebilmeleri ilkesine dayanıyor. Grup üyeleri, diğer AB Üye Devletleri'ni davet etmeden nitelikli çoğunluk ile karar alabilirler. Bu model dış politikaya ilişkin tüm alanlarda uygulanabilecektir.

Avrupa Parlamentosu üyeleri İspanyol Inigo Mendez de Vigo ve İngiliz Richard Corbett tarafından Lizbon Antlaşması hakkında bir rapor hazırlanmış ve **23 Ocak 2008** tarihinde AP Anayasal İşler Komitesi'nde kabul edilmiştir (20 'evet' 6 'hayır' oyu). Raporunda, Lizbon Antlaşması'nın varolan antlaşmalarla karşılaştırıldığında önemli ilerlemeler getirdiği belirtilmiştir. Her ne kadar reddedilen Anayasa kıyasla daha karmaşık ve zor okunur olsa da AP ve ulusal parlamentoların karar alma süreçlerindeki rollerini artırarak AB'de demokrasiyi güçlendirdiği ifade edilmiştir. Raporunda Antlaşma'nın kurumsal işleyişleri geliştirdiği ve özellikle AB Temel Haklar Şartı'na atıf yapılması sonucunda vatandaşların haklarını artırdığı vurgulanmıştır. Aynı zamanda, AB'nin geleceği için tutarlı ve uzun vadeli bir çerçeve sunduğu da kaydedilmiştir. Diğer taraftan, "anayasal yaklaşımın", AB Dışişleri Bakanlığı makamının ve AB sembolleri gibi öğelerin Antlaşma'dan çıkarılmasının olumsuz noktalar olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber, çifte çoğunluk sisteminin 2014 yılına ertelenmesinin de memnuniyetle karşılanmadığı ifade edilmiştir. Raporunda eleştirilen diğer noktalar ise Polonya ve Birleşik Krallığa tanınan istisnalar ve İtalya'ya 2009 AP seçimleri için bir sandalye daha tahsis edilmesi olmuştur.

Rapor, **20 Şubat** tarihinde AP Genel Kurulu'nda 125 ret ve 29 çekimser oya karşılık 525 oyla kabul edilmiştir.

İRLANDA LİZBON ANTLAŞMASI'NI REDDETTİ

Lizbon Antlaşması, 12 Haziran 2008 tarihinde İrlanda'da gerçekleştirilen referandum sonucunda reddedildi. Seçmenlerin yüzde 53,13'ünün katıldığı referandumda yüzde 47,6 evet oyuna karşılık yüzde 53,7 hayır oyu çıktığı kaydedildi. Bilindiği gibi Antlaşma'nın, tüm üye devletler tarafından onaylanması halinde 1 Ocak 2009 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülüyor. Antlaşma bugüne kadar 18 üye devlet tarafından onaylanmıştı. Ayrıca İrlanda, onay sürecinde Antlaşmanın referandumuna sunulmasının anayasal bir zorunluluk olduğu tek ülkeydi. Benzer şekilde 2001 yılında İrlanda halkının oyuna sunulan Nice Antlaşması da ilk referandumda reddedilmiş, 2002 yılında düzenlenen ikinci referandumda yüzde 62,9 ile kabul edilmişti.

İrlanda Başbakanı Brian Cowen, yaptığı açıklamada, hükümetin halk tarafından alınan karara saygı duyduğunu ifade etti. Başbakan Cowen, Lizbon Antlaşması'nın geleceğine ilişkin kesin bir yargıya varmak için henüz erken olduğunu ve 19-20 Haziran tarihlerinde gerçekleştirilecek AB Konseyi Zirvesi'nin beklenmesi gerektiğini vurguladı. Avrupa Komisyonu Başkanı José Manuel Barroso ise, diğer üye devletlerdeki onay sürecinin devam etmesinin Antlaşma'nın geleceği açısından önemli olduğunu belirtti. Aynı beklentiler, Almanya ve Fransa tarafından yayımlanan ortak bildiriye de yinelendi.

İngiltere Dışişleri Bakanı David Miliband yaptığı açıklamada, bazı üye devletlerin bütünleşme düzeyinin diğerlerine göre daha hızlı olacağı “çift vitesli” AB yaklaşımını desteklemediklerinin üzerinde durdu. Lüksemburg Başbakanı Jean-Claude Juncker ise, ortak politikalar konusunda üye devletler arasında yeni gruplaşmalar olabileceğine dikkat çekti.

Avrupa Birliği’nde Anayasa çalışmalarının başlamasından itibaren gerek Birlik içinde yaşanan tartışmalar gerekse söz konusu gelişmelerin Türkiye-AB ilişkilerine yansımaları İKV tarafından yayımlanan “**AB’de Anayasa Süreci ve Lizbon Antlaşması**” başlıklı çalışmada ele alınmaktadır. Çalışmaya ulaşmak için İKV Kütüphanesi ile irtibata geçebilirsiniz.

LİZBON ANTLAŞMASI’NA İLİŞKİN ÜÇ RAPOR AVRUPA PARLAMENTOSU ANAYASAL İŞLER KOMİTESİ’NDE KABUL EDİLDİ

Avrupa Parlamentosu üyesi Belçikalı Parlamenter Jean-Luc Dehaene ve Alman Parlamenterler Elmar Brok ile Jo Leinen tarafından hazırlanan raporlar 9 Mart 2009 tarihinde Avrupa Parlamentosu (AP) Anayasal İşler Komitesi’nde kabul edildi. Söz konusu raporlara detaylı olarak 9-15 Şubat 2009 tarihli İKV e-bülteninde değinilmişti. Hatırlatma amacıyla burada raporların genel hatlarını sunuyoruz.

Elmar Brok tarafından hazırlanan rapor, AP ile ulusal parlamentolar arasındaki ilişkilere ağırlık veriyor. Bilindiği üzere, Lizbon Antlaşması’nda, “demokratik ilkeler” kapsamında ulusal parlamentoların AB bütünleşmesi sürecine yakınlaştırılması ve etkilerinin artırılması öngörülüyor. Raporla, AP tarafından ulusal parlamentolar ile “yasama öncesi” ve “yasama sonrası” diyalog kurulması öneriliyor. Bu kapsamda, AP komiteleri ile ulusal otoriteler arasında kalıcı işbirliği ve eşgüdüm yaratılması gerektiği üzerinde duruluyor. Son olarak, ortak dış ve güvenlik politikası ile savunma politikası alanlarında parlamenter danışma mekanizmalarının güçlendirilmesi çağrısında bulunuluyor. Rapor, 1 çekimsere karşı 21 oyla kabul edildi.

Jo Lienen tarafından hazırlanan ve tüm komitelerde Lizbon Antlaşması hakkında yürütülen tartışmaları bir araya getirmesi nedeniyle “şemsiye rapor” olarak adlandırılan rapor, AP’nin Lizbon Antlaşması’nın uygulanması konusundaki yükümlülükleri ve gelecekteki rolüne odaklanıyor. Raporla, Antlaşma’nın bütçe, tarım, adalet ve içişleri gibi önemli alanlarda AP’nin yetkilerini Konsey ile eşit düzeye getirmesi memnuniyetle karşılanıyor. Öte yandan, AP, Konsey ve Komisyon’un kurumlar arası anlaşma üzerinde çalışarak Avrupa Birliği’nin 2009 sonrası önceliklerini belirlemeleri çağrısı yapılıyor. Rapor, 2 ret oyuna karşı 19 oyla kabul edildi.

1 çekimsere ve 1 ret oya karşılık 18 oyla kabul edilen **Jean-Luc Dehaene’nin** raporu ise, Antlaşma’nın kurumsal etkileri üzerine odaklanıyor. Raporla, AB Konseyi Başkanlığı görevini yürütecek kişinin “Avrupa Birliği Başkanı” olacağı ifade ediliyor ve bu kişinin Avrupa Komisyonu Başkanı ve Yüksek Temsilci (dış politikadan sorumlu ve Komisyon Başkan Yardımcısı) ile dengeli ve yapıcı işbirliği kurması gerektiği ifade ediliyor. Aynı zamanda, söz konusu görevlere seçilecek kişilerin mesleki yeterlilikleri kadar AB’nin coğrafi ve demografik özelliklerinin de göz önünde bulundurulmasının önemli olduğu vurgulanıyor. Öte yandan, Lizbon Antlaşması’nın ortak dış ve güvenlik politikası (ODGP)

alanında sorumlulukların paylaşımına ilişkin detaylı düzenlemeler öngörmemesinden hareket edilerek şu öneriler getiriliyor:

- AB Başkanı, Birliği devlet ve hükümet başkanları düzeyinde temsil edecek ancak AB adına siyasi müzakerelerde bulunma yetkisine sahip olmayacak;
- Siyasi müzakere yetkisi münhasıran dış politikadan sorumlu Yüksek Temsilcide olacak;
- Komisyon Başkanı, ODGP dışındaki alanlarda AB'yi dış ilişkilerde temsil edecek (ticaret, temsil yetkisine sahip olduğu alanlara dahil edilmiş);
- Yüksek Temsilci, Birlik dış politikasını uluslararası örgütlerde ve toplantılarda temsil edecek.

Avrupa bütünleşmesinin motorunun Komisyon olacağını vurgulandığı raporda, Komisyon Başkanının nasıl seçileceğine ilişkin sürecin belirlenmesi amacıyla Çek Cumhuriyeti Dönem Başkanlığı ile AP arasında bir anlaşmaya varılması çağrısında bulunuluyor. Bu anlaşmayı takiben, Haziran 2009 AB Zirvesi öncesinde AP'deki siyasi gruplar ile istişare yapılması öneriliyor. AB Konseyi'nin Komisyon Başkanlığı için adayını belirlemesinin ardından bu kişinin programını AP'ye sunması ve Temmuz ayının ikinci yarısında seçimin AP tarafından yapılması önerisi getiriliyor. Komisyon'un geri kalan üyelerinin ise İrlanda'da yapılacak ikinci referandumun ardından seçilebileceği belirtiliyor. Dolayısıyla, mevcut Komisyon'un görev süresinin Ekim 2009'dan sonra birkaç ay süreyle uzatılması ve Lizbon Antlaşması'nın reddedilmesi halinde Nice Antlaşması çerçevesinde AB Konseyi tarafından gerekli adımların atılması çağrısında bulunuluyor.

AB ZİRVESİ'NDE İRLANDA'YA VERİLECEK GARANTİLER KONUSUNDA UZLAŞMA SAĞLANDI

18-19 Haziran tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirilen AB Konseyi Zirvesi sonucunda, İrlanda'ya, Lizbon Antlaşması'nı onaylaması karşılığında verilecek garantiler konusunda uzlaşmaya varıldı. Bu bağlamda, İrlanda'da yapılması beklenen ikinci referandum öncesinde İrlanda halkının kaygılarının giderilmesi amacıyla Zirve sonuç bildirisine şu metinler eklendi:

1. İrlanda halkının kaygılarının giderilmesi amacıyla 27 AB üye devleti tarafından alınan 'Karar';
2. İşçi hakları, sosyal politika ve diğer konulara ilişkin 'Tek Deklarasyon';
3. İrlanda tarafından yapılan tek taraflı 'Deklarasyon'.

Söz konusu belgelerin içeriğine geçilmeden önce AB Konseyi'nin bu metinlere ilişkin yorum ve kararlarına değinmek gerekiyor. Konsey, 'Karar'ın Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girdiği tarihte hukuki geçerlilik kazanacağını vurguladı. Aynı zamanda, 'Karar'ın Lizbon Antlaşması ile tamamen uyumlu olduğu ve Antlaşma'nın yeniden onaylanmasını gerektirmediği de açıkça ifade ediliyor. Ayrıca, bir sonraki katılım antlaşmasına, üye devletlerin anayasal usulleri uyarınca belirlenen gerekliliklerin yerine getirilmesi sonucunda eklenecek bir 'Protokol', bu 'Karar'ı da içerecek. Antlaşma'ya ekli diğer Protokollerden farklı bir yapısı olmayacağı vurgulanan söz konusu 'Protokol'ün Antlaşma'nın içeriğini veya uygulanmasını etkilemeyeceği belirtiliyor.

Bugüne nasıl gelindi?

13 Aralık 2007 tarihinde imzalanan ve ilk olarak 17 Aralık'ta Macaristan tarafından onaylanan Lizbon Antlaşması, 12 Haziran 2008'de İrlanda'da yapılan referandum sonucunda reddedilmişti. Bunu takiben, 11-12 Aralık 2008 tarihli AB Konseyi Zirvesi'nde, İrlanda'ya bazı garantiler verilmesi karşılığında ikinci referandumda Antlaşma'nın bu ülke tarafından onaylanması sözü alınmıştı. Bu garantiler, 'her üye devlete bir Komisyon Üyesi' kuralının değişmemesi; vergilendirme; yaşama, eğitim ve aileye ilişkin haklar; İrlanda'nın geleneksel tarafsızlık politikasına saygı gösterilmesi hükümlerini kapsıyor. Zirve'de ayrıca, işçi hakları dâhil, bazı sosyal politika konularına özel önem verildiğinin teyit edilmesi kararlaştırılmıştı.

- 1. İrlanda halkının Lizbon Antlaşması hakkında kaygılarına ilişkin Karar** (Zirve sonucu, Ek 1): Son hükümler dahil dört bölümden oluşan Kararın ilk bölümünde; Antlaşma'da Temel Haklar Şartı'nın hukuki statüsüne atıfta bulunulan düzenlemelerin veya Özgürlük, Güvenlik, Adalet alanına ilişkin hükümlerin, İrlanda Anayasası ile kapsamı ve uygulanabilirliği belirlenen "yaşama hakkının korunması", "ailenin korunması", "eğitime ilişkin hakların korunması"na halel getirmediği ifade ediliyor. İkinci bölümde ise, Antlaşma'nın AB'nin "vergilendirme"ye ilişkin yetkilerini veya eylemlerini genişletmediği belirtiliyor. Güvenlik ve savunmaya ilişkin üçüncü bölümde, dayanışma içerisinde ve geleneksel askeri tarafsızlık politikasına halel gelmeksizin İrlanda dâhil tüm üye devletlerin, bir diğer üye devlete terörist saldırı düzenlenmesi veya bir diğer üye devletin askeri saldırıya uğraması halinde, yardımın doğası konusunda karar verme yetkisine sahip olacağı vurgulanıyor. Bu bölümde ayrıca, Antlaşma'nın 'Avrupa ordusu' kurmadığının da altı çiziliyor.
- 2. İşçi hakları, sosyal politika ve diğer haklara ilişkin Tek Deklarasyon** (Ek 2): Bu Deklarasyonda, Birliğin, işçi haklarının gelişmesine, kamu hizmetlerine, üye devletlerin eğitim ve sağlık hizmetlerini sağlama mesuliyetine, genel ekonomik yarar hizmetlerinin sağlanması ve düzenlenmesi konusunda ulusal, bölgesel ve yerel makamların rolüne verdiği önemi teyit ediliyor. Böylece aynı zamanda, AB Antlaşmalarının genel çerçevesine ve hükümlerine saygı duyulması gerektiğinin altı çiziliyor. Öte yandan, Lizbon Antlaşması ile tadil edilen kurucu Antlaşmaların bir İç Pazar kurduğu, Birlik değerlerine atıf yaptığı ve AB Temel Haklar Şartı'nda belirlenen ilkelere saygı duyduğu hatırlatılıyor.
- 3. İrlanda'nın ulusal deklarasyonu** (Ek 3): İrlanda'nın Birleşmiş Milletler Şartı'na bağlılığının vurgulanmasıyla başlayan Deklarasyonda öne çıkan noktalar şu şekilde sıralanabilir:
  - İrlanda, geleneksel askeri tarafsızlığı uyarınca hiçbir ortak savunma taahhüdü ile bağlı değildir. Avrupa Birliği Antlaşması'nda belirlenen kurallar uyarınca böyle bir taahhüde girilmesi için İrlanda Anayasası çerçevesinde referanduma gidilmesi gerekir. Lizbon Antlaşması'nın onaylanması halinde bu gereklilik ortadan kalkmayacaktır.

- Avrupa ortak güvenlik ve savunma politikası kapsamındaki dâhil olmak üzere, İrlanda Savunma Kuvvetleri'nin sınır ötesi harekâtlara katılmaktadır, böyle kararlar şu ana kadar uygulanan usuller çerçevesinde alınmaya devam edilecektir.
- Hiçbir hüküm, İrlanda'yı kalıcı yapısal işbirliğine katılmaya mecbur etmez. İrlanda'nın katılımına ilişkin kararlar, İrlanda Anayasası uyarınca *Dail Eireann*'in² onayını gerektirir.
- İrlanda ayrıca, hiçbir şeyin kendisinin Avrupa Savunma Ajansı'na veya bu çerçevede yürütüle proje ve programlara katılmaya mecbur etmediğini kaydeder. İrlanda, söz konusu oluşumlara, BM'nin barış sağlama, çatışma önleme ve uluslararası güvenliği güçlendirme misyonlarına katkı sağlamaları halinde, BM Şartı ilkeleri uyarınca katılacağını beyan eder.

Deklarasyon'un sonunda, Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle, yukarıda bahsedilen hükümlere hâle gelmeyeceği ve bu Deklarasyon'un İrlanda'nın "onay aracı"na³ ekleneceği ifade ediliyor.

İrlanda Başbakanı Brian Cowen, Zirve sonucunda ortaya çıkan durumdan memnun olduğunu ve İrlanda için önemli olan adımların atıldığını ifade etti. İkinci referandum için kesin olmamakla birlikte 2 Ekim 2009 olası bir tarih olarak konuşuluyor. Özellikle İngiltere'de Muhafazakâr Parti tarafından, İrlanda'ya yasal garantiler verilmesi halinde Antlaşma'nın referanduma götürülmesi gerektiği yönünde bir baskı vardı. Bu bağlamda, Brian Cowen ile Gordon Brown arasında iki özel görüşme yapılmıştı. Zirve sonuç bildirgesinde, ilgili hükümlerin Antlaşma ile uyumlu olduğunun ve Antlaşma'nın yeniden onaylanmasına gerek olmadığını belirtmesi özellikle Brown hükümetini rahatlatan bir adım oldu. Çek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Vaclav Klaus ise, Antlaşma'dan önce garantilerin onaylanması gerektiğini öne sürerek onay sürecini uzatma yönünde tavrını devam ettiriyor.

---

² İrlanda'da iki meclisli sistem uygulanıyor. *Dail Eireann* "Temsilciler Meclisi", *Seanad Eireann* ise "Senato" olarak çalışıyor.

³ Sonuç bildirgesinde "*instrument of ratification*" olarak geçiyor.

AB-Türkiye ilişkileri açısından önemi

Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye karşı net bir siyasi tavır belirlemesi için kendi içindeki sorunları çözmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Lizbon Antlaşması ile getirilen değişikliklerin kurumsal aksaklıkları ortadan kaldırması, Türkiye'nin daha az sorunlu bir Birliğe katılımını kolaylaştıracaktır. Ne var ki, Antlaşma'nın, gelecek genişlemeler için bir öngöründe bulunmaması olumsuz bir durumdur. Akdeniz Birliği gibi önerileri daha sık gündeme getirebilecek güçlendirilmiş işbirliği ile birlikte değerlendirildiğinde, bu durum, Türkiye karşıtı bazı Üye Devletler tarafından kullanılabilir. Diğer taraftan, yukarıda belirtildiği gibi nüfus, Konsey ve Avrupa Parlamentosu'nun oluşumunda daha önemli bir etmen haline geliyor. Dolayısıyla imtiyazlı ortaklık gibi tam üyelik dışındaki öneriler daha fazla gündeme gelebilir. Bu bağlamda Türkiye'nin akılcı, süratli, ısrarcı ve dikkatli bir strateji izlemesi gerekmektedir.